

IV. SPRAWOZDANIA I KOMUNIKATY

CZTERDZIESTOLECIE PRACY NAUKOWEJ PROFESORA DRA JÓZEFA GÓRSKIEGO

Profesor dr Józef Górski, syn Wojciecha i Katarzyny z Walkowiaków, urodził się w dniu 6 II 1904 r. w Snietni w powiecie pleszewskim. Naukę szkolną rozpoczął w szkole podstawowej w Szymanowicach nad Prosną. W 1923 r. ukończył państwowe gimnazjum humanistyczne w Pleszewie. W latach 1923 do 1927 studiował prawo i ekonomię na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. W czerwcu 1927 r. uzyskał dyplom magistra praw. Jeszcze w czasie studiów na wniosek prof. A. Ohanowicza powołany został z dniem 1 III 1926 r. na etat młodszego asystenta przy zespole katedr cywilistycznych Uniwersytetu Poznańskiego. Okoliczność ta w istotny sposób zadecydowała o skierowaniu zainteresowań młodego prawnika w stronę pracy naukowej. Będąc na ostatnim roku studiów ogłosił w „Kurierze Poznańskim” artykuł pt. *Ustawa z 29 marca 1926 r. o prawie autorskim* (wrzesień 1926 r.) oraz opracował skrypt *Międzynarodowe prawo prywatne*, wydany na wiosnę 1927 r. nakładem Koła Prawników i Ekonomistów. Skrypt ten stanowił wówczas podstawową pomoc w przygotowywaniu się studentów do egzaminu z tego obowiązkowego, choć nie wykładowanego w roku akademickim 1926/27 przedmiotu.

Nadto będąc jeszcze studentem przystąpił w 1927 r. na zlecenie Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach do opracowania *Włociańskich zwyczajów spadkowych w województwach poznańskim i pomorskim*, które ukazały się drukiem w 1928 r. jako tom II pięciotomowego wydawnictwa pod redakcją prof. dra Franciszka Bujaka. Odrębna rozprawa J. Górskiego o włociańskich zwyczajach spadkowych w województwie łódzkim zawarta została w tomie III wspomnianego wydawnictwa (1930). Bezpośrednio po zakończeniu studiów J. Górski zachowując stanowisko młodszego asystenta na UP podjął pracę w Prokuraturii Generalnej RP, Oddział w Poznaniu, gdzie pracował do 1938 r. najpierw w charakterze aplikanta, potem referendarza, a następnie radcy.

W roku akademickim 1928/29, korzystając z urlopu i stypendium naukowego Funduszu Kultury Narodowej, J. Górski wyjechał do Paryża, gdzie przygotowywał rozprawę na temat *Umowa wydawnicza*. Rozprawa ta ukazała się drukiem nakładem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i stanowiła podstawę do przyznania J. Górskiemu w 1930 r. stopnia doktora praw. W latach 1931—1939 J. Górski prowadził wykłady z prawa cywilnego na Wydziale Rolniczo-Leśnym UP, a od 1 III 1934 r. — w charakterze zastępcy profesora — wykłady z tegoż przedmiotu w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu.

W 1932 r. przebywał na stypendium naukowym w Niemczech, zbierając ma-

teriał do swojej pracy habilitacyjnej pt. *Przygotowanie umowy w świetle k.z.* Praca ta ukazała się drukiem w 1938 r. Na jej podstawie Wydział Prawno-Ekonomiczny UP nadał J. Górskiemu stopień docenta prawa cywilnego (1938 r.). Z dniem 1 IX 1938 r. J. Górski powołany został na profesora nadzwyczajnego i kierownika Katedry Prawa Cywilnego i Handlowego Akademii Handlowej w Poznaniu.

W okresie okupacji, wywieziony w grudniu 1939 r. do Generalnego Gubernatorstwa, przebywał kolejno w Koniecpolu, Włoszczowie, Warszawie, Kraśniku, a potem w Krakowie, pracując w przedsiębiorstwach handlowych. W tym czasie był dwukrotnie aresztowany i osadzony w Warszawie w więzieniu na Pawiaku (1940 r.) oraz w obozie koncentracyjnym w Płaszowie pod Krakowem. (1944 r.). Dzięki nadzwyczajnym wysiłkom Żony i szczęśliwemu zbiegowi okoliczności w obu wypadkach udało mu się wydostać z rąk gestapo.

W okresie powojennym czterokrotnie wybierany na rektora Akademii Handlowej i Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu w ciągu 7 lat kierował tą uczelnią (w latach 1944/45, 1945/46, 1946/47, 1947/48 oraz 1956—1959), przyczyniając się w dużym stopniu do jej powojennej odbudowy i do zapewnienia wysokiej pozycji naukowej. W latach 1959—1962 pełnił funkcje prorektora WSE. W latach 1956—1962 był członkiem Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego.

W 1946 r. zorganizował w Szczecinie pierwszą wyższą uczelnię, mającą tymczasowo charakter oddziału poznańskiej Akademii Handlowej. Uczelnią tą kierował w latach akademickich 1946/47 i 1947/48 aż do jej usamodzielnienia.

Mianowany w październiku 1945 r. profesorem zwyczajnym, obok funkcji pełnionych w AH i WSE, kierował od kwietnia 1945 r. równocześnie na Wydziale Prawa UP Katedrą Prawa Handlowego i Wekslowego, przemianowaną następnie na Katedrę Prawa Cywilnego III. Z dniem 1 X 1962 r. rezygnując z etatu w WSE objął kierownictwo nowo utworzonej na Wydziale Prawa UAM Katedry Prawa Gospodarczego.

Na dorobek naukowy Profesora Józefa Górskiego składa się szereg opracowań monograficznych, kilkanaście podręczników i opracowań tekstów, około 40 artykułów ogłoszonych w czasopismach naukowych, a nadto kilkadziesiąt recenzji. Przedmiot Jego powojennych zainteresowań naukowych koncentruje się głównie wokół problematyki prawa morskiego oraz systemu umownego w zakresie gospodarki społecznoeuropejskiej:

Z opracowań monograficznych poza wskazanymi już pracami: *Włościąnskie zwyczaje spadkowe w województwach poznańskim i pomorskim*, *Spadkobranie gospodarstw wiejskich w województwie łódzkim*, *Umowa wydawnicza według polskiej ustawy z 29 III 1926 r. o prawie autorskim*, *Przygotowanie umowy w świetle kodeksu zobowiązań* — wymienić należy pracę pt. *Konosament* (Wydawnictwo Komunikacyjne, 1955 r.) oraz *Projekt kodeksu morskiego*, opracowany w latach 1945—1951 na zlecenie Ministerstwa Sprawiedliwości i Biura Prac Ustawodawczych przy Radzie Ministrów. Opracowane przez Profesora J. Górskiego podręczniki i skrypty dotyczą w zasadzie prawa cywilnego, ze szczególnym uwzględnieniem prawa zobowiązań oraz prawa wekslowego i czekowego. Wymienić tu należy w szczególności: *Prawo cywilne*, z. 1—5 (skrypt), Koło Naukowe Studentów AH w Poznaniu, 1946 r.; *Prawo handlowe*, z. 1—3, tamże, 1964 r.; *Prawo wekslowe i czekowe* (skrypt), 1946 r.; *Proces cywilny i egzekucja* (skrypt), tamże, 1947 r.; *Zarys prawa zobowiązań*, Księgarnia Akademicka (wyd. 1 1947 r., wyd. 2 1949 r.); *Prawna organizacja przedsiębiorstw* (skrypt), PWH (wyd. 1 1950 r., wyd. 2 1952 r.); *Prawo ubezpieczeń państwowych* (skrypt), PWH (wyd. 1 1953 r.); *Przewodnik do nauki prawa zobowiązań* (łącznie z prof. drem A. Ohanowiczem), Uniwersytet Warszawski, 1956 r. Najdonioślejszą pozycję w dorobku naukowym Jubilata stanowi opracowany łącznie z prof. drem A. Ohanowiczem podręcznik: *Zobowiązania. Część szczegółowa*, który doczekał się już czterech wydań (ostatnie w 1966 r. PWN). Pod-

ręcznik ten — jedyny jak dotąd w Polsce — stanowi podstawową pomoc dydaktyczną dla studentów z zakresu części szczegółowej prawa zobowiązań. Wspomnieć jeszcze należy, że Profesor J. Górski opracował albo zestawiał i wstępem zaopatrzył dzieła: R. Longchamps de Bérier *Zobowiązania*, wyd. 3, Księgarnia Akademicka, 1948 r.; *Kodeks handlowy i przepisy związkowe*, tamże, 1948 r.; *Prawo rodzinne*, tamże, 1948 r. oraz *Prawo rzeczowe i prawo o księgach wieczystych*, tamże, 1948 r.

Profesor J. Górski dużo uwagi poświęca wychowaniu młodej kadry. W ramach prowadzonych przez niego seminariów magisterskich i doktorskich opracowane zostały w okresie powojennym setki prac magisterskich oraz liczne prace doktorskie. Do Jego doktorantów należą: Antoni Kondella, Zdzisław Szymański, Jan Łopuski, Jan Hołowiński, Maciej Krzyżanowski, Waldemar Niemotko, Wojciech Siuda, Zbigniew Mika, Waław Chylicki, Stanisław Sołtysiński, Wojciech Popiela, Kazimierz Niziński. Większość z nich obrała karierę naukową. W wysokim stopniu zaawansowania znajduje się szereg dalszych prac doktorskich. Pod opieką Profesora J. Górskiego odbyły się przewody habilitacyjne: Jerzego Fabiana, Aleksandra Kunickiego, Jana Hołowińskiego oraz Antoniego Agopszowicza.

Jubilat jest członkiem zwyczajnym Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, zastępcą przewodniczącego Polskiego Stowarzyszenia Prawa Morskiego, członkiem prezydium Polskiej Sekcji Association Internationale de Droit des Assurances (AIDA), członkiem rady naukowej Instytutu Morskiego i Ośrodka Badawczego Ekonomiki Transportu, członkiem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

Brał czynny udział w konferencjach międzynarodowych, m. in. w Konferencji Prawa Morskiego w Rijece (1959 r.), w Konferencji Prawników Gospodarczych krajów RWPG w Pradze (1966 r.). W latach powojennych Profesor J. Górski bierze czynny udział w życiu społecznym. Od 1945 do 1948 r. przewodniczył Zarządowi Wojewódzkiemu TPPR, w latach 1956—1960 Zarządowi Wojewódzkiemu ZPP, a w 1956/57 r. — Poznańskiemu Komitetowi Frontu Jedności Narodu. Nadal jest członkiem organów tych stowarzyszeń.

Za wybitne osiągnięcia w swej pracy zawodowej Jubilat odznaczony został Krzyżem Oficerskim (1946 r.) i Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1959 r.) oraz nagrodą ministra szkolnictwa wyższego (1965 r.). Za osiągnięcia w pracy społecznej i organizatorskiej Profesor J. Górski odznaczony został Złotym Krzyżem Zasługi, Złotą Odznaką Miasta Poznania, Gryfem Szczecińskim, Złotą Odznaką Zrzeszenia Prawników Polskich, Złotą Odznaką Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Odznaką i Medalem Tysiąclecia.

Z okazji obchodzonego Jubileuszu współkoledzy, przyjaciele, wychowankowie i uczniowie składają Profesorowi Józefowi Górskiemu jak najserdeczniejsze życzenia długich lat zdrowia, szczęścia w życiu osobistym oraz dalszych osiągnięć dla dobra nauki polskiej.

Jacek Trojanek

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA EKONOMISTÓW I PRAWNIKÓW W ZAGRZEBIU

W dniach 15—17 września 1966 r. odbyła się w Zagrzebiu III Międzynarodowa Konferencja Ekonomistów i Prawników (Treće Medunarodno Savjetovanje Privrednika i Pravnika), której organizatorami byli: Targi w Zagrzebiu, Izba Handlowa Socjalistycznej Republiki Chorwacji w Zagrzebiu oraz Instytut Prawa Porównawczego w Belgradzie. Spośród państw socjalistycznych reprezentowane były — oprócz Jugosławii — również: Bułgaria, Czechosłowacja, NRD, Polska, Węgry i ZSRR.

Dokonując otwarcia Konferencji w imieniu jej organizatorów prof. B. T. Blagojevic wysunął problemy wynikające na tle współpracy w międzynarodowym handlu, których omówienie byłoby, jego zdaniem, pożądane. Podkreślił, że jugosłowiańskie organizacje handlu zagranicznego korzystają z dużej swobody w układaniu stosunków umownych ze swymi partnerami zagranicznymi.

Pierwszy referat na sesji plenarnej, wygłoszony przez prof. A. Goldštajna (Jugosławia), nosił tytuł: „Uregulowanie prawne handlu zagranicznego, ze szczególnym zwróceniem uwagi na wpływ ustaw państwowych na kontrakty w handlu zagranicznym”. Myślą przewodnią referatu był pogląd, że uregulowanie wewnątrz-krajowe powinno służyć rozwojowi handlu zagranicznego i nie powinno szkodzić interesom państw trzecich. Przeprowadzając ogólną charakterystykę tendencji legislacyjnych różnych państw, mówca wymienił Niemcy jako przykład państwa o tendencjach do regulowania wszystkiego przepisami oraz ZSRR i Francję jako przykłady państw, w których duża rola przypada w udziale orzecznictwu.

Następnie prof. R. Houin (Francja) wygłosił referat pt. „Prawno ekonomiczne aspekty handlu zagranicznego we Francji”, wskazując na różnorodność rozwiązań prawnych w zależności od istniejących warunków ekonomicznych. Mówca opowiedział się za dążeniem do uzyskania przez Francję większego stopnia niezależności w stosunku do ram nałożonych przez EWG, co doprowadziło do zliberalizowania wymiany handlowej z partnerami spoza EWG. Zdaniem referenta, po upływie około 40 lat wykształci się nowa gałąź prawa, a mianowicie prawo ekonomiczne.

Prof. J. T. Usenko (ZSRR) wygłosił referat pt. „Uregulowanie prawne handlu zagranicznego w ZSRR”. Wychodząc od zasady państwowego monopolu handlu zagranicznego w ZSRR, mówca dokonał szczegółowej systematyki funkcji handlu zagranicznego. W trakcie dalszego referowania tematu omówił m. in. zasadę ponoszenia przez rząd ZSRR odpowiedzialności majątkowej za zobowiązania zaciągnięte przez oficjalnych przedstawicieli handlowych działających w ramach przyznanych im kompetencji.

Z kolei dr I. Fabinc (Jugosławia) wygłosił referat pt. „System handlu zagranicznego w aspekcie ekonomicznym”. Po nim H. C. Schaub (USA) mówił na temat unormowania prawnego handlu zagranicznego w swoim kraju, z uwzględnieniem odrębności legislacyjnych występujących między poszczególnymi stanami.

Pozostałe referaty sesji plenarnej nosiły tytuły: „Doniosłość obcych unormowań dewizowych w handlu zagranicznym” (dr L. Rosenberg, Jugosławia), „Handel zagraniczny w Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej” (dr M. Gaudet, Belgia), „System handlu zagranicznego we Włoszech” (dr A. Grisoli, Włochy), „Organizacja i działalność RWPG” (dr J. Jakubowski, Polska) oraz „System handlu zagranicznego w CSRR” (prof. J. Pleva, Czechosłowacja).

W dyskusji nad referatami sesji plenarnej wzięli m. in. udział: sędzia Rittman (Jugosławia), dr Enderlein (NRD), prof. Schmitthoff (Anglia), dr Rosenberg (Jugosławia) i dr Fabinc (Jugosławia).

Dalsze obrady toczyły się w dwóch odrębnych komisjach. Komisja A koncentrowała swą uwagę wokół problematyki licencji. Wygłoszono tu następujące referaty: „Niektóre kwestie odnoszące się do kontraktów licencyjnych według prawa jugosłowiańskiego” (dr M. Janjić, Jugosławia), „Kontrakt licencyjny w prawie krajów kapitalistycznych” (dr P. Mathely, Francja), „Kontrakt licencyjny a wynalazki opatentowane” (dr S. Pretnar, Jugosławia), „Kontakt licencyjny a wynalazki nieopatentowane” (dr A. Verona, Jugosławia) i „Kontakt licencyjny w prawie krajów socjalistycznych” (dr A. Vida, Węgry).

W dyskusji zabierało głos szereg przedstawicieli Jugosławii oraz niektórzy członkowie delegacji zagranicznych (NRD, Bułgaria). Zebranych zainteresowała informacja, że Jugosławia importowała w ubiegłych latach 20—40 licencji rocznie. Gwałtowny spadek importu licencji w 1965 r. i 1966 r. do liczby 4, po zdecentrali-

zowaniu decyzji dotyczących importu licencji, tłumaczą Jugosłowianie zarówno pewnym nasyceniem licencjami (zwłaszcza w przemyśle lekkim), jak też znacznie poważniejszym badaniem przez poszczególne fabryki celowości zakupu licencji.

W czasie dyskusji ujawniły się pewne różnice zdań co do kontraktu know-how. Dr A. Verona twierdził mianowicie, że kontrakt na licencję know-how jest co do swej istoty bardzo podobny do kontraktu na licencję z patentu. Inni dyskutanci podnosili konieczność bardziej szczegółowego uregulowania stosunków między partnerami przy kontrakcie know-how niż przy kontrakcie na licencję z patentu.

Przedmiotem zainteresowań równocześnie obradującej komisji B była gwarancja (jako pojęcie) oraz okresy gwarancyjne przy sprzedaży towarów. Dr S. Arandelović (Jugosławia) mówił na temat „Istoty gwarancji udzielanej przez producenta”, dokonując analizy parametrów, według których producent udziela gwarancji na swe wyroby.

Dr J. Jakubowski (Polska) wygłosił następnie referat pt. „Gwarancja w zakresie sprzedaży międzynarodowej”, dokonując oceny zakresu pojęciowego i funkcji gwarancji zarówno w ustawodawstwie międzynarodowym i w praktyce handlu międzynarodowego, jak też w nowym ustawodawstwie krajowym — cywilnym i handlowym (Polska, CSRS, Włochy, Etiopia). Myślą przewodnią referatu było wykazanie, że przy odpowiednim ukształtowaniu tej instytucji prawnej, jaką jest gwarancja i przy zachowaniu także odpowiedzialności z tytułu rękojmi, można uznać gwarancję za stimulator w dążeniu do ulepszenia jakości produkcji i w dążeniu do osiągnięcia wyższego stopnia postępu technicznego.

Dr V. Krulj (Jugosławia) wygłosił referat pt. „Niektóre kwestie prawne oddziaływające na gwarancję oraz pojęcie gwarancji w przypadku kupna i sprzedaży”. Mówca zgodził się z tezą dra J. Jakubowskiego o potrzebie pomocniczego stosowania rękojmi w tych przypadkach, gdy sprzedawca nie daje zabezpieczenia na podstawie udzielonej przez siebie gwarancji. Znaczną część tych rozważań poświęcił mówca opracowywanemu obecnie jugosłowiańskiemu kodeksowi zobowiązań.

Następnie dr M. Toroman (Jugosławia) w referacie pt. „Zobowiązanie gwarancji w umowie kupna-sprzedaży” podkreśliła, że przedmiotem gwarancji jest prawidłowe funkcjonowanie dostarczonej maszyny lub urządzenia. Baczna uwaga w tej wypowiedzi poświęcona została spełnianej przez gwarancję roli czynnika usuwania przeszkód na drodze do należytego wykonania kontraktu.

Dr E. Vajić (Jugosławia) w referacie pt. „Odpowiedzialność za braki jakościowe w umowie kupna-sprzedaży” rozpoczął rozważania od zdefiniowania pojęcia „jakość”, a następnie omówił zakres odpowiedzialności za braki jakościowe, który w prawie jugosłowiańskim jest bardzo szeroki. Mówca zajął się także kwestią uprawnienia do powołania się na gwarancję, przysługującego nabywcy towaru będącemu użytkownikiem (konsumentem).

Zapoczątkowując dyskusję prof. Bartosz (Jugosławia) omówił szereg praktycznych aspektów stosowania gwarancji. Na temat roli spełnianej przez gwarancję w rozwoju międzynarodowego handlu dr W. Niemotko (Polska) powiedział, że ta młoda instytucja prawna będzie stopniowo kształtowana i wzbogacana jako środek rozwiązywania nasuwających się problemów i zilustrował to szeregiem przykładów zaczerpniętych z praktyki polskiego handlu zagranicznego.

Po zakończeniu dyskusji w komisjach podsumowania całości obrad dokonali: prof. Farago (Węgry), prof. Schmitthoff (Anglia) i prof. Blagojević (Jugosławia), podkreślając, że doroczne wspólne spotkania ekonomistów i prawników z okazji Międzynarodowych Targów w Zagrzebiu są przedsięwzięciem pożytecznym i zasługują na kontynuowanie ich również w przyszłości.

Waldemar Niemotko

| PROFESOR DR JÓZEF LITWIN 1904—1966 |

Dnia 11 października 1966 r. zmarł Profesor dr Józef Litwin, kierownik Katedry Prawa Administracyjnego w Łodzi. Urodzony w Łodzi w 1904 r., ukończył studia prawnicze na Uniwersytecie Warszawskim w 1927 r., po czym rozpoczął pracę w adwokaturze. W r. 1931 został asystentem Katedry Prawa Administracyjnego oddziału łódzkiego Wolnej Wszechnicy Polskiej. Od tamtego czasu dzielił swój czas między adwokaturę i pracę naukowo-dydaktyczną. Wojna zastała Go w szeregach Wojska Polskiego. Brał czynny udział w obronie Warszawy. Nastąpiły lata niewoli. Przez pięć lat podporucznik Józef Litwin był więźniem oflagów: XI B, XII A, II C.

Po wyzwoleniu włączył się do pracy nad odbudową państwa. Pracował najpierw w Departamencie Ustawodawczym Ministerstwa Sprawiedliwości, dopóki departament ten miał siedzibę w Łodzi. Następnie wrócił do adwokatury, pełnił funkcje radcy prawnego w różnych instytucjach państwowych. Wrócił też do pracy naukowej. W 1947 r. uzyskał stopień doktora praw na Wydziale Prawa w Poznaniu.

W r. 1948 został powołany na stanowisko zastępcy profesora i kierownika Katedry Prawa Administracyjnego na Uniwersytecie Łódzkim. Pracował intensywnie naukowo. W 1950 r. został profesorem nadzwyczajnym, w 1959 r. — zwyczajnym. Oddawał się licznym pracom organizacyjnym, w latach 1949—1955 był prodziekanem i dziekanem, a następnie, do 1960 r., prorektorem. W latach 1960—1963 był członkiem Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego i przewodniczącym Zespołu Rzeczników Prawa tej Rady. Był członkiem Komisji Kodyfikacyjnej, Komitetu Nauk Prawnych

PAN i członkiem rzeczywistym Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, a przez szereg lat członkiem Zarządu Głównego ZPP. Był aktywnym członkiem PPS, a następnie PZPR.

Odnaczony został m. in. Krzyżem Kawalerskim i Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski. W 1963 r. otrzymał nagrodę indywidualną ministra szkolnictwa wyższego, w 1965 r. nagrodę naukową miasta Łodzi w dziedzinie nauk humanistycznych — miasta, z którym był przez całe życie związany. Pracował, mimo ciężkiej choroby, do ostatnich chwil swego życia. Pozostawił przeszło sto prac naukowych.

Był mistrzem „małej formy”. Rozległa wiedza prawnicza, nie ograniczona do Jego specjalności, szeroki światopogląd oparty na ogromnej znajomości historii społeczeństw i ich kultury, zrozumienie dla humanistycznych wartości prawa i jego nauki, znajomość procesów społecznych, przekonanie, że prawo ma służyć przede wszystkim potrzebom szarego człowieka — to wszystko tłumaczy fakt, że prace Jego dotyczyły przede wszystkim spraw aktualnych i ważnych społecznie. Gruntowna i szczegółowa analiza materiału prawnego łączy się wszędzie z ujmowaniem sensu społeczno-politycznego badanej instytucji. Tłumaczy to również rozległy zakres Jego tematyki.

Mamy więc np. prace o aktach stanu cywilnego, nabyciu i zmianie nazwiska, postępowaniu administracyjnym, sporach kompetencyjnych, o zarządzeniach porządkowych, walce z zanieczyszczeniem wód, prace o sądownictwie administracyjnym. Interesowały Go też, zwłaszcza w ostatnich latach, zagadnienia z pogranicza prawa i procesu cywilnego z prawem administracyjnym. Wszystkie te prace mają duże znaczenie dla praktyki. Bogate doświadczenie praktyczne w zakresie są-

downictwa i administracji pozwalało na szersze ujęcie tematów granicznych. Niezwykle wnikliwa interpretacja łączy się z akcentowaniem twórczej społecznie roli wykonawców prawa.

Rozumiał dobrze konieczność oparcia prawa administracyjnego na bardziej uporządkowanych podstawach: udowadniał konieczność kodyfikacji części ogólnej materialnego prawa administracyjnego, zajmowały Go zagadnienia skodyfikowania nowego prawa administracyjnego w dziedzinach niedostatecznie dotąd uregulowanych, jak i zagadnienia samej techniki legislacyjnej.

Brał też czynny udział (bierny nie leżał w Jego możliwościach) w pracach komisji kodyfikacyjnej, był koreferentem i współautorem projektu ustawy o sądownictwie administracyjnym, uczestniczył w dyskusjach nad różnymi projektami kodyfikacyjnymi.

Reprezentował wielokrotnie polską naukę prawa administracyjnego na zjazdach międzynarodowych, np. na konferencji w Moskwie (1958 r.) poświęconej kontroli sądowej nad administracją przedstawił polski projekt sądownictwa administracyjnego, na Kongresie Instytutu Nauk Administracyjnych w Brukseli (1964 r.), jako „sprawozdawca generalny” referował sprawę walki z zanieczyszczeniem wód. Instytut wydał też Jego pracę na ten temat.

Osobny rozdział w Jego życiu stanowiła praca wychowawcza i dydaktyczna, do której przywiązywał wielką wagę. Troszczył się też szczególnie o młodszych kolegów w Katedrze.

Tak się przedstawia w suchych faktach dzieło jednego życia — życia pracownika nauki, prawnika o szerokim społecznym spojrzeniu wychowawcy. Fakty mają swoją własną wymowę, jednak aby wywołać pełny obraz osobowości człowieka, trzeba wrócić do lat współpracy, rozmów, dyskusji. Trzeba sobie przypomnieć nieco ironiczny i bardzo życzliwy uśmiech, ogromny urok osobisty, bogatą kulturę, skromność i bezpośredniość, ogromne poczucie odpowiedzialności i głębokie przekonanie o słuszności spraw, których bronił, gotowość do walki o sprawiedliwość i żywy oddźwięk na wszelkie przejawy krzywdy ludzkiej. Był tym, który potrafił nieraz ciętym dowcipem rozładować sytuację pełną konfliktów i drażnień. Umiał stwarzać atmosferę zaufania w środowiskach, w których pracował. Był w nich ośrodkiem harmonii, ale i inicjatywy. Cenił wysoko szczerłość, przyjaźń i prawdę w stosunkach międzyludzkich, cenił też wysoko rzetelną pracę. Sam przeszedł w życiu wiele i miał zrozumienie dla ludzkich trosk i ludzkich słabości

Nie ma Go już wśród nas. Non omnis mortuus est. Pozostały Jego pisma, Jego uczniowie i pamięć o Człowieku, który dobrze przeżył życie, o Człowieku szlachetnym.

Marian Zimmermann

PROBLEMY RYNKU OGRODNICZEGO NA VII KRAJOWEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ SEKCJI EKONOMIKI OBROTU ROLNICZEGO WYDZIAŁU V PAN

W dniach 22 i 23 listopada 1966 r. w Poznaniu odbyła się VII krajowa konferencja naukowa Sekcji Ekonomiki Obrotu Rolniczego, Wydziału V PAN, poświęcona rynkowi ogrodniczemu w Polsce. Tradycyjnym organizatorem tych konferencji jest Katedra Ekonomiki Handlu Wewnętrznego WSE w Poznaniu pod kierownictwem prof. dra Z. Zakrzewskiego i doc. dra J. Dietla.

W referatach i dyskusji zajęto się wybranymi zagadnieniami rynku ogrodniczego, a szczególnie: różnymi aspektami kształtowania się cen na owoce i warzywa, związkami między rozmieszczeniem produkcji a organizacją zaopatrzenia rynku, problemami kontraktacji i współpracy z producentami rolnymi, a także warunkami wprowadzania normalizacji płodów ogrodniczych w obrocie towarowym. Wiele

miejsca, zarówno w referatach, jak i w dyskusji, poświęcono zagadnieniom funkcjonowania rynku płodów ogrodnich oraz instrumentom jego regulowania. Na szczególne podkreślenie zasługują problemy kształtowania się cen na rynku płodów ogrodnich. Nie uzasadnione rozpiętości cen detalicznych i skupu, znaczne zróżnicowanie przestrzenne, wzajemne podbijanie cen przez wielu uczestników obrotu, tak w cenach bezwzględnych, jak też — co podkreślono w dyskusji — poprzez tolerancję jakościową, powoduje, że zagadnienie kształtowania się cen na rynku ogrodnim jest szeroko omawiane, a regulacja cen przez ograniczenie krótkookresowych ich wahań jest jednym z warunków stabilizacji tego rynku.

Poważną rolę w szybkości wyrównywania się przestrzennie zróżnicowanych poziomów cen przypisano sprawności działającego aparatu handlowego. W obecnej jednak sytuacji, jak stwierdzili niektórzy dyskutanci, przy zagospodarowywaniu istniejącej masy towarowej koszty obrotu stają się nieproporcjonalnie wysokie do jakości usług świadczonych przez organizacje handlowe. Można mieć więc zastrzeżenia do wysokości kosztów, które w Polsce między innymi na skutek niedoinwestowania obrotu płodami ogrodnymi kształtują się na dosyć wysokim poziomie. Wiele uwag wywołały różnice cen skupu i sprzedaży w okresach przewagi popytu nad podażą. Wynika to z faktu, że w latach nieurodzaju i słabej podaży owoców i warzyw wszystkie prawie wskaźniki ekonomiczne kształtują się korzystniej dla instytucji zajmujących się obrotem płodami ogrodnymi. Spowodowane to jest w znacznym stopniu szybszym i głębszym spadkiem cen otrzymywanych przez producentów (w ujęciu procentowym) aniżeli spadkiem cen detalicznych.

Dużo miejsca poświęcono związkom między rozmieszczeniem produkcji owoców i warzyw a organizacją zaopatrzenia rynku konsumpcyjnego. Wynika stąd potrzeba posiłkowania się w analizie przestrzennej powiązań rejonów produkcji z ośrodkami konsumpcji teorią lokalizacji produkcji. Rozmieszczenie produkcji warzyw i owoców kształtuje się w wyniku długotrwałego oddziaływania splotu najprzeróżniejszych, a przy tym często krzyżujących się lub nawet sprzecznych ze sobą czynników. W rezultacie, jak stwierdzili referenci, miejsce produkcji nie jest z reguły w zadowalającym stopniu dostosowane do potrzeb konsumpcyjnych poszczególnych rejonów i utrudnia racjonalną organizację obrotu towarowego, co w ostatecznym rachunku odbija się ujemnie na rynkowym zaopatrzeniu ludności. Wszystko to wskazuje, że praktycznie nie jest ani możliwe, ani też celowe absolutne dążenie do zaopatrywania się wszystkich ośrodków konsumpcyjnych w pełny asortyment warzyw i owoców z pobliskich terenów rolniczych. Rozmieszczenie produkcji ogrodniczej będzie wówczas sprzyjało poprawie zaopatrzenia ludności w warzywa i owoce, gdy z jednej strony doprowadzi do wykorzystania wszystkich możliwości zbliżenia ich produkcji do ośrodków konsumpcji, a z drugiej strony — zapewni zlokalizowanie jej w rejonach właściwych ze względu na występujące na terenie kraju warunki produkcyjne.

Zwrócono także uwagę, że pewną groźbą, zarówno dla gospodarstw rolnych, jak i dla zaopatrzenia pobliskich rynków konsumpcyjnych, stanowi administracyjny podział zwartych ośrodków upraw ogrodnich na część mającą stanowić bazę surowcową dla zakładów przetwórczych i część przeznaczoną na zaspokojenie potrzeb konsumpcyjnych ludności. Oznacza to zaniedbanie pewnych upraw o odmianach, na które przemysł przetwórczy nie zgłasza zapotrzebowania. W związku z tym podniesiono potrzebę obrony interesów producentów, szczególnie na obszarach zakładanych baz i rejonów produkcyjnych. Rolę taką powinny pełnić organizacje producentów, stąd też nie wydaje się w świetle dyskusji rzeczą obojętną, jak ułożą się stosunki między rolnikami a spółdzielnią ogrodniczą.

Prawidłowo ułożona współpraca spółdzielni ogrodniczej z producentem rolnym przyczynia się, zdaniem referentów, do ustabilizowania dochodów producentów poprzez ograniczenie krótkookresowych zmian cen na rynku płodów ogrodnich.

W związku z tym konieczne jest przede wszystkim rozwiązanie zagadnienia ryzyka rynkowego, tym bardziej że ryzyko podejmowanej produkcji, rozmiar środków kapitałowych oraz okres ich zamrożenia są niejednakowe dla poszczególnych artykułów i okręgów produkcji. Stwarza to potrzebę stosowania nieraz odmiennej polityki rynkowej w zależności od przedmiotu obrotu oraz rejonu kraju. Podkreślono także, że szczególnie realne podstawy współpracy stwarza rozwój kontraktacji, która zapewnia warunki stałej i konkretnej więzi produkcyjnej i handlowej, odgrywając poważną rolę jako czynnik wiążący gospodarstwo rolne z rynkiem.

W kontraktacji owoców i warzyw występuje jednak, jak w żadnej innej dziedzinie produkcji rolniczej, duże instytucjonalne rozproszenie. Stwarza to sprzyjające okoliczności do przerastania interesu poszczególnych instytucji kontraktujących ponad interes ogólnospołeczny. Podraża to także społeczny koszt kontraktacji. Taka organizacja działania kontraktacji owoców i warzyw, jak wykazano w dyskusji, spotyka się z szeroką krytyką, również producentów.

Zagadnienia, które zostały nieco odrębnie potraktowane w referatach, dotyczyły usprawnień organizacji i techniki skupu produktów ogrodnich. Stan wyposażenia w pomieszczeniach, urządzenia i transport w stosunku do zakładanego wzrostu dostaw płodów ogrodnich jest nieproporcjonalny. Potrzebne jest więc dla zabezpieczenia handlowej obsługi producentów pełniejsze wyposażenie w środki techniczne organizacji skupujących. Jest to również niezbędny warunek do wywiązania się z tych instytucji z zawartych umów w stosunku do producentów.

Z pobieżnie dokonanego przeglądu reprezentowanych poglądów oraz niektórych szczegółowych wyników konferencji można sądzić, że rynek ogrodnicy w Polsce należy do jednego z bardziej skomplikowanych. Występuje tu wiele nie rozwiązanych w pełni kwestii metodologicznych, jak i praktycznych.

Marek Brojerski

RYNEK NAWOZÓW MINERALNYCH W POLSCE

Bieżący plan pięcioletni przewiduje znaczny wzrost nawożenia mineralnego w naszym rolnictwie. Poziom nawożenia ma zwiększyć się z około 60 kg w r. 1965 do 130—140 kg NPK na 1 ha użytków rolnych w r. 1970 (średni roczny przyrost nawożenia około 16 kg NPT na 1 ha użytków rolnych). W skali całego rolnictwa oczekiwać należy 2,5-krotnego wzrostu intensywności nawożenia oraz prawie pięciokrotnego zwiększenia średniego rocznego jego tempa. Tempo przyrostu nawożenia mineralnego nie będzie jednak równe w poszczególnych latach bieżącej pięcioletki. Zasadniczy przyrost masy nawozowej skoncentruje się głównie na ostatnich trzech latach pięcioletki.

Skoncentrowanie dużych dostaw nawozów mineralnych dla rolnictwa w bardzo krótkim okresie czasu rodzi poważne problemy ekonomiczne i organizacyjne, których rozwiązanie może wpłynąć na efektywne ich wykorzystanie. Zagadnienia te omówione zostały na konferencji poświęconej rynkowi nawozów mineralnych w Polsce zorganizowanej przez Spółdzielczy Instytut Badawczy w dniu 22 XI br. w Warszawie.

Zagadnienie kryteriów rozdziału nawozów mineralnych w gospodarce planowej w warunkach deficytu oraz dostatecznej wielkości podaży omówił w swym referacie A. Woś. W sytuacji niedoboru jakiegokolwiek środka produkcji naczelnym zadaniem polityki gospodarczej jest możliwie najlepsze jego wykorzystanie w celu maksymalizacji produkcji. Efektywny popyt ze strony rolnictwa nie może w takich warunkach stanowić kryterium alokacji nawozów. Rozdział ich dokonuje się wówczas według kryterium ekonomicznej efektywności nawożenia (przydzielanie nawozów tam, gdzie spowodują największy przyrost produkcji lub dochodu). Również

w warunkach dostatecznej podaży nawozów mineralnych (sytuacja taka będzie miała miejsce w Polsce już w najbliższym czasie) efektywny popyt nie może być jedynym i wystarczającym kryterium ich alokacji. Doprowadza to autora do wniosku, że wstępnego rozdziału nawozów dokonać należy — zgodnie z generalnymi celami polityki ekonomicznej — poza normalnym mechanizmem rynkowym. Główne kryterium rozdziału to — według A. Wosia — kryterium produkcyjnych potrzeb gleby i roślin, biorące za punkt wyjścia gleboznawczą ocenę poszczególnych terenów gruntowych oraz dynamikę przyswajania przez poszczególne rośliny mineralnych i organicznych składników odżywczych. Do tego kryterium powinno się dostosować wszelkie inne rozwiązania ekonomiczne i instytucjonalne, a więc stworzyć taki układ cen, zapewnić gospodarstwom taki poziom dochodów, tak zorganizować działalność propagandową i szkoleniową, aby wynikające z programu optymalnego ilości nawozów dotarły do odpowiednich obiektów alokacji.

Wydaje się jednak, że przedstawiona powyżej koncepcja A. Wosia dotycząca kryteriów rozdziału nawozów mineralnych w gospodarce planowej może mieć zastosowanie jedynie w długich okresach czasu. W okresach krótkich wprowadzenie jej w życie jest niemożliwe, chociażby ze względu na trudności techniczne w wyznaczaniu dla każdego gospodarstwa optymalnej wielkości nawożenia.

Odmienne stanowisko w tym zakresie — i chyba bardziej realne — zajmuje w swym referacie K. Barcikowski. Przechodzenie do sytuacji właściwej rynkowi nabywcy powoduje, że przestają działać wszystkie bodźce wynikające z systemu reglamentacji rynku. Dostatek nawozów — jego zdaniem — automatycznie niejako wyłącza działanie systemu reglamentacji. Zanika więc możliwość oddziaływania tą drogą na decyzje produkcyjne gospodarstw chłopskich. W tym stanie rzeczy (w warunkach rynku nabywcy) — stwierdza K. Barcikowski — rozdział nawozów następuje w zależności od siły nabywczej rolników. Podobny pogląd wydaje się reprezentować B. Strużek, który czynnikiem ekonomicznym przypisuje główną rolę w rozdziale masy nawozowej pomiędzy gospodarstwa chłopskie (w warunkach dostatecznej podaży nawozów).

Podstawowym zagadnieniem rynku nawozów sztucznych w Polsce (co dało się odczuć podczas dyskusji) jest obecnie jego organizacja. Dali temu wyraz w swym referacie W. Ćwiach i S. Franaszek. Wąskim „gardłem” omawianego rynku jest obecnie i będzie prawdopodobnie jeszcze przez długi czas — baza materiałowo-techniczna (głównie magazyny i transport).

Pierwsze wyniki uzyskane z zastosowanych eksperymentów nawozowych, mających między innymi na celu sprawdzenie przygotowania handlu wiejskiego do znacznego wzrostu zaopatrzenia rolnictwa w środki produkcyjne, są alarmujące. Już w pierwszym roku eksperymentu nawozowego w powiecie gnieźnieńskim brak magazynów był między innymi powodem opóźnień dostaw nawozów dla rolnictwa oraz niejednokrotnego odmawiania przyjęcia tego artykułu przez niektóre geesy.

Przerzucenie części funkcji magazynowania nawozów na przemysł jest raczej niemożliwe, ze względu na małe możliwości transportowe oraz trudności techniczne, co powoduje konieczność równomiernego, sukcesywnego wysyłania w ciągu roku nawozów do magazynów aparatu handlu. Jak najbardziej słuszny jest postulat współdziałania kółek rolniczych w magazynowaniu nawozów (T. Plebański, W. Ćwiach). W tym zakresie zostało zawarte porozumienie między CRS „Samopomoc Chłopska” a Centralnym Związkiem Kółek Rolniczych.

Możliwość odciążenia aparatu handlu przez magazynowanie części nawozów u rolników jest rzeczą mało realną (T. Romanowski). Pomimo stosowania wielu udogodnień w sprzedaży przed- i posezonowej, większość rolników zakupuje nawozy tuż przed ich zużyciem. Jak wynika z badań ankietowych przeprowadzonych przez „Agrochem”, około 50% rolników wypowiada się za kupnem nawozów

bezpośrednio przed ich zużyciem¹. Głównym motywem takiego stanowiska jest brak powierzchni magazynowej u rolników oraz chęć uniknięcia dodatkowych kłopotów związanych z wczesnym nabyciem nawozów (psucie się itd.). Zamiar zaopatrzenia się w ten artykuł w okresach przedsezonowych wyraziło około 40% ankietowanych rolników.

Z problemem magazynowania nierozzerwalnie łączy się zagadnienie transportu. Zadania stawiane przed spółdzielczością wiejską przewidują, że organizacja ta ma przewieźć w r. 1970 około 9200 tys. ton samych tylko nawozów mineralnych i wapna nawozowego (W. Ćwiach).

Ze zwiększonymi zadaniami w tym zakresie nie idzie jednak w parze zabezpieczenie dodatkowych środków transportowych. Licząc się również z dużym zużyciem starszych środków transportowych, CSR „Samopomoc Chłopska” napotyka bardzo poważne trudności w terminowym rozładunku wagonów oraz przewiezieniu zwiększonej ilości nawozów i wapna (S. Gucwa).

Problemem organizacyjnym wymagającym natychmiastowej poprawy jest zagadnienie obsługi rolnika przez spółdzielczość wiejską. Nierzadko zdarza się sytuacja, że obsługę magazynu stanowi jeden człowiek. Sytuacja ta nie wynika z braku etatów — po prostu nie ma chętnych do tego rodzaju prac, które przy niskiej mechanizacji są niezwykle uciążliwe i szkodliwe dla zdrowia.

Potwierdzeniem niezadowolającej obsługi rolnika przez spółdzielczość wiejską są wyniki ankiety przedstawionej w dyskusji przez T. Romanowskiego². Spośród ankietowanych rolników 50% stwierdziło, że na jednorazowy zakup w magazynie geesu (z wyłączeniem czasu dojazdu) potrzeba 2 godzin lub więcej. Struktura przyczyn tak dużego czasu obsługi jest następująca: duża odległość między magazynem a biurem — 35% odpowiedzi, niesprawne załatwianie — 12,5% odpowiedzi, zbyt dużo formalności biurowych — 21,5% odpowiedzi, za mało pracowników obsługi — 31% odpowiedzi.

Zwiększaniu się sprzedaży nawozów sztucznych powinien towarzyszyć rozwój usług w tym zakresie (K. Majewski, T. Szelązek, T. Plebański). Chodzi tu głównie o dowóz nawozów do rolnika, rozsiew nawozów, rozlew wody amoniakalnej itp. Dotychczasowy stan i organizacja na tym odcinku budzi wiele zastrzeżeń.

Reasumując należy stwierdzić, że ani handel, ani rolnictwo nie są jeszcze przygotowane do przyjęcia tak dużej masy nawozowej z przemysłu. Osiągnięcie planowanego poziomu nawożenia w wysokości 130—140 kg NPK na 1 ha użytków rolnych w r. 1970 wymagać będzie szeregu istotnych zmian o charakterze instytucjonalnym i organizacyjnym, zwiększenia nakładów inwestycyjnych itp. W przeciwnym razie realizacja założeń pięciolatki dotyczących nawożenia mineralnego będzie mało realna.

Bogdan Gregor

ROZPRAWY DOKTORSKIE NA WYDZIALE PRAWA UAM W POZNANIU W OKRESIE OD 1 III DO 30 VI 1967 R.

1. Mgr Kryspina Jasińska, ur. 27 VIII 1922 r. w Poznaniu, studiowała w latach 1947—1951 na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego, uzyskała stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Uprawnienia przemysłowe jednostek gospodarki nie uspołecznionej w systemie gospodarki planowej*. Promotor prof. Marian Zimmermann; recenzenci: prof. dr Zygmunt Rybicki (Warszawa),

¹ Badania przeprowadzono w 1965 r. Łącznie uzyskano około 9 tys. odpowiedzi z terenu całego kraju.

² Ankieta przeprowadzona przez CRS w miesiącach marcu, czerwcu br. Łącznie otrzymano 3769 ankiet.

doc. dr Zbigniew Leoński (Poznań). Uchwała Rady Wydziału Prawa z dnia 4 IV 1967 r.

2. Mgr Bogdan Błażejczak, ur. 10 V 1932 r. w Strzelnie, pow. mogileński, studiował w latach 1954—1958 na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Powstanie hipotezy i jej przedmiot*. Promotor: prof. dr Zygmunt Konrad Nowakowski; recenzenci: prof. dr Stanisław Matsysik (Toruń), prof. dr Zbigniew Radwański (Poznań). Uchwała Rady Wydziału Prawa z dnia 2 V 1967 r.

3. Mgr Zbigniew Generowicz, ur. 30 III 1916 r. w Poznaniu studiował w latach 1933—1937 na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Strony w postępowaniu arbitrażowym*. Promotor: prof. dr Edmund Wengerek, recenzenci: prof. dr Stanisław Włodyka (Kraków), doc. dr Mieczysław Tyczka (Poznań), Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 2 V 1967 r.

4. Mgr Henryk Małek, ur. 31 XII 1928 r. w Toruniu, uzyskał dyplom mgr prawa w r. 1955, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Testament urzędowy*. Promotor: prof. dr Zygmunt Konrad Nowakowski; recenzenci: prof. dr Mieczysław Sośniak (Kraków), prof. dr Witalis Ludwiczak (Poznań). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 2 V 1967 r.

5. Mgr Stanisław Stachowiak ur. 1 III 1938 r. w Poznaniu, studiował w latach 1955—1960 na Wydziale Prawa UAM, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Wyrok zaoczny w polskim procesie karnym*. Promotor: prof. dr Jan Haber; recenzenci: doc. dr Jerzy Bafia (Warszawa), doc. dr Jan Waszczyński (Łódź). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 2 V 1967 r.

6. Mgr Franciszek Stachowiak, ur. 24 XII 1919 r. w Bronikowie, pow. kościański, uzyskał dyplom mgr nauk ekonomicznych na Wydziale Ogólno-ekonomicznym WSE w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Polityka podatkowa w Chińskiej Republice Ludowej*. Promotor: prof. dr Jan Zdzitowiecki, recenzenci: doc. dr Janusz Szpnar (WSE Poznań), doc. dr Andrzej Komar (Poznań). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 2 V 1967 r.

7. Mgr Henryk Stawicki, ur. 27 VII 1928 r. w Ostrzeszowie, studiował w latach 1948—1952 na Wydziale Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Rola i pozycja prezydium rady narodowej miasta wydzielonego z wejewództwa w systemie organów państwowych*. Promotor: doc. dr Adam Łopatka, recenzenci: doc. dr Władysław Zamkowski (Wrocław), doc. dr Feliks Siemiński (Poznań), doc. dr Zbigniew Leoński (Poznań). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 2 V 1967 r.

8. Mgr Anna Uklejska, ur. 2 XII 1922 r. w Warszawie, studiowała w latach 1946—1960 na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, uzyskała stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Odpowiedzialność dyscyplinarna pracowników objętych ustawami szczególnymi*. Promotor: prof. dr Maciej Święcicki Warszawa, recenzenci: prof. dr Eugeniusz Modliński (Warszawa), doc. dr Jan Jończyk (Wrocław), prof. dr Wiktor Jaśkiewicz (Poznań). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 2 V 1967 r.

9. Mgr Leszek Nowak, ur. 7 I 1943 r. w Więckowicach, pow. brzeski, studiował w latach 1960—1965 na Wydziale Prawa UAM, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Problem znaczenia i obowiązywania normy prawnej a funkcja semiotyczna wypowiedzi*. Promotor: prof. dr Zygmunt; Ziemiński; recenzenci: prof. dr Jerzy Wróblewski (Łódź), prof. dr Franciszek Studnicki (Kraków), doc. dr Jerzy Giedymin (Poznań). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 30 V 1967 r.

10. Mgr Jan Sandorski, ur. 28 I 1940 r. w Poznaniu, studiował w latach 1957—1962 na Wydziale Prawa UAM, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na

podstawie rozprawy pt. *Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej w świetle prawa międzynarodowego*. Promotor: prof, dr Alfons Klafkowski, recenzenci: prof, dr Stanisław Hubert (Wrocław), doc. dr Krzysztof Skubiszewski (Poznań). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 30 V. 1967 r.

11. Mgr Franciszek Przetacznik, ur. 1 I 1929 r. w Gródku, pow. Gorlicki, studiował w latach 1948—1952 na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Nietykalność osobista przedstawiciela dyplomatycznego w świetle prawa międzynarodowego*. Promotor prof, dr Alfons Klafkowski, recenzenci: prof, dr Remigiusz Bierzanek (Łódź), doc. dr Krzysztof Skubiszewski (Poznań). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 30 V 1967 r.

12. Mgr Lidia Heldt, ur. 10 XII 1930 r. w Starogardzie Gdańskim, studiowała w latach 1954—1958 na Wydziale Prawa UAM, uzyskała stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Odpowiedzialność przewoźnika morskiego za stratę i uszkodzenie ładunku*. Promotor prof, dr Józef Górski, recenzenci: doc. dr Jan Hołowiński (WSE Poznań), prof, dr Witalis Ludwiczak (Poznań). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 27 VI 1967 r.

13. Mgr Władysław Kwiczor, ur. 7 VIII 1920 r. w Osieku pow. starogardzki gdański, studiował w latach 1956—1960 na Wydziale Prawa UAM, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Recydywa w polskim procesie karnym i polityce penitencjarnej*. Promotor: prof, dr Jan Haber, recenzenci: prof, dr Stanisław Pławski (Łódź), doc. dr Jerzy Bafia (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 27 VI 1967 r.

14. Mgr Witold Stronczyński, ur. 19 III 1907 r. w Poznaniu, studiował w latach 1933—1937 na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Sejmiki Wielkopolskie pierwszej połowy XV w. i ich działalność sądowa*. Promotor: doc. dr Witold Maisel, recenzenci: prof, dr Juliusz Bardach (Warszawa), prof, dr Zdzisław Kaczmarczyk (Poznań). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 27 VI 1967 r.

A. M.